

Pukovnik
DORĐE STANIĆ

Skladna primena teorijsko-deduktivnog i empirijsko-induktivnog pristupa—značajan doprinos teoriji vaspitanja i obrazovanja

Dr Zdravko Kolar: *„Metodika vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu“*

U izdanju Vojnoizdavačkog zavoda (Biblioteka »Pravila i udžbenici«) nedavno je izašao iz štampe udžbenik za fakultete (smerove) narodne odbrane pod naslovom »Metodika vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu.«

Karakteristike ovog dela, koje je potrebno posebno naglasiti, jesu sledeće:

1. Kako po metodološkonaučnoj zasnovanosti, tako i po nivou i kvalitetu obrade tekstova, ovo delo predstavlja vredan, može se reći pionirski doprinos naučnom utemeljenju metodike vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu. Potrebno je naglasiti da je autor, dr Zdravko Kolar, posedovao tri bitne pretpostavke koje su bile neophodne za uspešan rad na izradi ovog udžbenika: (1) ogromno naučno andragoško-pedagoško i didaktičko znanje, koje mu je poslužilo kao jedna od osnova za ovaj rad; (2) solidno poznavanje empirijske stvarnosti u oblasti vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu i (3) naučnu hrabrost da »probije led« u jednoj relativno novoj naučnoj andragoško-pedagoškoj disciplini.

2. Dosadašnji fragmentarni radovi (pretežno članci i rasprave) iz oblasti metodike vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, budući da su ih pretežno objavljivali vojni stručnjaci (andragozi, pedagozi, psiholozi i drugi) znatno su bili »obojeni« teorijom i praksom vojnog vaspitanja i obrazovanja. To je, samo po sebi, delovalo na izvestan način blokirajuće u težnji, ali i objektivnoj potrebi, da se metodika vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu konstituiše i dalje razvija kao relativno samostalna naučna disciplina. Dakako, ta metodika mora biti u interakcijskom odnosu sa teorijom i praksom vojnog vaspitanja i obrazovanja, ali je ona ipak relativno samostalna naučna disciplina sa svojim predmetom izučavanja, svojom naučnom metodom i drugim specifičnostima.

Upravo, u ovom smislu autor je, mislim, učinio veliki pomak. Polazeći i od dostignuća teorije vojnog vaspitanja i obrazovanja, ali ne samo od nje, naučno je fundirao i obezbedio da ova metodika ima bitna obeležja relativno samostalne andragoško-pedagoške discipline koju odražavaju posebnost pojava u oblasti vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu.

3. Kao afirmisan pedagog i didaktičar, autor je veoma vodio računa o svim didaktičko-metodičkim osobinama teksta, posebno o didaktičko-metodičkim i drugim zahtevima koji se postavljaju za udžbenike. Pored visoke marksističko-naučne zasnovanosti teksta, izuzetne »čitljivosti«, vrlo lepog a ipak naučno korektnog stila, autor je uspeo da veoma obimne potrebe i zahteve izrazi na manje od 200 stranica. Takva konciznost, preciznost i istovremeno jasnoća retko se sreće u našim izdanjima. Tekst je tako koncizno a ipak celovito napisan da se može reći da je u velikoj meri pisan na način kako je često govorio naš nobelovac Ivo Andrić: »Piši da rečima bude tesno, a mislima prostrano«.

4. Bitna karakteristika udžbenika »Metodika vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu« je veoma uspeo i skladan odnos između teorijsko-deduktivnog i empirijsko-induktivnog pristupa. Autor, dr Zdravko Kolar kao izuzetan poznavalac teorije vaspitanja i obrazovanja uopšte, nije dozvolio da »podlegne« nekim zahtevima nastavnika — praktičara — da se napiše metodička zbirka gotovih »recepata« za sve teme i nastavne jedinice. Takav metodički i prakticistički priručnik, iako na prvi pogled možda izgleda privlačan, kočio bi kreativnost i samostalnost svih izvođača nastave iz oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Međutim, autor je velikim brojem primera iz prakse, podsetnicima za studente, kao i brojnim drugim priložima (metodički elaborat i dr.), na egzemplaran način, izbegavajući klišeja, uspešno obezbedio i drugi, empirijsko-induktivni pristup.

*

Sadržaj udžbenika, sasvim opravdano nije obuhvatio samo metodiku nastave iz oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, već je obradio i vaspitnu komponentu te nastave. Stoga je sadržaj udžbenika sveobuhvatan, integralan i objektivno veoma potreban.

Udžbenik se sastoji iz tri dela, sa sedamnaest celina (poglavlja). U svakom od njih obrađuje se jedan kompleks pitanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu. Pored toga, udžbenik ima priloge i solidnu selektivnu literaturu koju autor preporučuje — kao širu, za studente fakulteta (amerova) opštenarodne odbrane i druge korisnike udžbenika.

U prvom delu udžbenika (poglavlja od I do V) i drugom delu (poglavlja od VI do XI) obrađuju se opšta i fundamentalna pitanja vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu. Stoga sadržaj ova dva dela ima obeležje opšte metodike tog vaspitanja i obrazovanja. Pri tome je značajan onaj deo u kojem su obrađena pitanja sa aspekta vojnog vaspitanja i obrazovanja, ali samo kao nužni komplementarni i interdisciplinarni vid. To iz razloga što je oružana borba, kao glavna sadržina ONOR, jedno od temeljnih pitanja ne samo obuke i vaspitanja u oružanim snagama već i vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu.

Ostala poglavlja (zadaci, sadržaj i organizacija vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, razvijanje svojstava ličnosti i kolektiva značajnih za odbranu, posebno u nastavi iz opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, nastavne metode, nastavna sredstva i objekti, organizacija nastave, vrednovanje vaspitno-obrazovnog rada i istraživanja u nastavi opštenarodne odbrane i društvene samozaštite) obrađena su naučno korektno i predstavljaju u ovom trenutku najviši saznavno-teorijski, a delom i aplikativni domet u oblasti vaspitanja i obrazovanja za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu.

U trećem delu (poglavlja: mesto predmeta odbrana i zaštita u rednom usmerenom obrazovanju, didaktičko-metodičke karakteris-

tike predmeta, kabinet za predmet, priprema nastavnika i njihovo metodičko usavršavanje i nastavna dokumentacija) obrađena su specifična pitanja metodike vaspitanja, obrazovanja i nastave iz predmeta odbrana i zaštita koji se izučava u svim školama srednjeg usmerenog obrazovanja u SFRJ. U tom smislu treći deo udžbenika je konkretizacija i aplikacija opšte metodike obrađene u prva dva dela. Ovaj deo udžbenika zadovoljava programski zahtev fakulteta (smerova) opštenarodne odbrane, na osnovu kojeg se studenti, između ostalog, osposobljavaju i za nastavnike predmeta odbrana i zaštita u srednjem usmerenom obrazovanju.

Polazeći od aktuelnosti potreba, naučnog kvaliteta i praktične vrednosti udžbenika i njegovog celovitog sadržaja (vaspitanje, obrazovanje i nastava za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu) udžbenik se, sasvim izvesno, može preporučiti i svim drugim subjektima u nastavi za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu (u Teritorijalnoj odbrani, Civilnoj zaštiti, u obuci i osposobljavanju omladine u školama i van škola, u obuci rezervnih vojnih starešina i dr.), ali isto tako i aktivnim vojnim starešinama i nastavnicima vojnih škola — kao šira pedagoško-andragoška i didaktičko-metodička literatura.